

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет

Затверджено
на засіданні Приймальної комісії
Львівського національного
університету імені Івана Франка
14. 03. 2016 р. (протокол № 9)
Ректор
_____ В. П. Мельник

Програма
фахових вступних випробувань
з дисциплін професійної і практичної підготовки
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі ОКР бакалавра та спеціаліста
(галузь знань 05 – “Соціальні і поведінкові науки”,
спеціальність: 051 “Економіка ”
спеціалізація “Міжнародна економіка”)

Затверджено
на засіданні Вченої ради
економічного
факультету Львівського
національного університету імені
Івана Франка
10.03.2016 р. (протокол № 8)
Голова ради
_____ Р. В. Михайлишин

Анотація

Прийом абітурієнтів, які мають диплом бакалавра (спеціаліста) для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю «Економіка» (спеціалізація «Міжнародна економіка»), проводиться за результатами фахових вступних випробувань з дисциплін циклу професійної підготовки: «Міжнародна економіка», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна економічна діяльність України», а також дисциплін циклу загальноекономічної підготовки (економічна теорія): «Основи економічної науки», «Мікроекономіка», «Макроекономіка» та «Історія економіки та економічної думки».

Тема 1. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Міжнародний поділ праці та інших факторів виробництва. Суть, чинники та види міжнародного поділу праці. Міжнародна спеціалізація та кооперування. Міжнародний поділ інших факторів виробництва. Форми міжнародних економічних відносин. Суб'єкти міжнародної економіки.

Світовий ринок і світове господарство. Становлення світового ринку і його характерні риси. Міжнародний рух товарів. Переміщені і непереміщені товари. Рівновага на світовому ринку. Виникнення світового господарства. Мобільність факторів виробництва.

Економічний зміст та структура міжнародної економіки. Міжнародна економіка та її економічний зміст. Принципи структуризації міжнародної економіки. Основні регіони та інтеграційні об'єднання країн. Групи країн у міжнародній економіці (класифікації).

Міжнародна економіка як об'єкт наукового дослідження. Міжнародна макро- і мікроекономіка. Методи та інструментарій міжнародної економіки. Філософія міжнародної економіки. Автаркія. Протекціонізм та фритредерство.

Тема 2. ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Класичні теорії міжнародної торгівлі. Теорія міжнародної торгівлі меркантилістів. Теорія абсолютної переваги А. Сміта. Теорія порівняльної переваги Д. Рікардо.

Неокласичні теорії міжнародної торгівлі. Теорія співвідношення факторів виробництва Гекшера–Оліна. Вирівнювання цін на фактори виробництва. Перевірка теорії Гекшера–Оліна. Парадокс Леонтьєва та його пояснення.

Сучасні теорії міжнародної торгівлі. Теорія специфічних факторів виробництва. Вплив міжнародної торгівлі на розподіл доходів. Міжнародна торгівля в умовах недосконалої конкуренції. Модель внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі. Теорія попиту в міжнародній торгівлі. Теорія конкурентних переваг М. Портера.

Тема 3. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ І ПОСЛУГАМИ

Показники міжнародної торгівлі та інструментарій її аналізу. Показники обсягу, ефективності та інтенсивності міжнародної торгівлі. Показники умов торгівлі та способи їх обчислення. Відносний попит на імпорт та відносна пропозиція імпорту. Показники еластичності попиту на імпорт та пропозиції експорту. Міжнародна торгівля та економічне зростання. Експортоорієнтоване та імпортозаміщувальне зростання.

Структура та динаміка міжнародної торгівлі. Торгівля між окремими країнами та регіонами світу. Товарна структура міжнародної торгівлі. Особливості міжнародної торгівлі послугами. Україна на світовому ринку товарів і послуг.

Організація зовнішньоторгівельних операцій. Види зовнішньоторгівельних операцій. Умови міжнародної торгівлі Incoterms. Зовнішньоторгівельні документи та їх види. Процес організації зовнішньоторгівельних угод.

Тема 4. ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА

Види та знаряддя зовнішньоторгівельної політики. Роль держави в міжнародній торгівлі. Інструменти зовнішньоторгівельної політики. Надлишки споживача і виробника.

Мито, його функції і види. Мито і його функції. Види мита та обчислення митної ставки. Ефективна ставка мита.

Економічні наслідки запровадження мита. Економічні наслідки запровадження імпортного мита для малої та великої відкритої економіки. Економічні наслідки запровадження вивізного мита. Аргументи на користь та проти політики протекціонізму.

Кількісні обмеження зовнішньої торгівлі. Квотування. Економічні наслідки запровадження квоти. Ліцензування зовнішньоекономічної діяльності. “Добровільне” обмеження експорту та наслідки його запровадження.

Приховані та фінансові методи зовнішньоторгівельної політики. Технічні бар’єри та їх види. Вплив внутрішніх податків та державних закупівель на міжнародну торгівлю. Експортні кредити та їх види. Демпінг у міжнародній торгівлі. Антидемпінгове регулювання. Торгівельні договори та правові режими у міжнародній торгівлі.

Зовнішньоторгівельна політика окремих груп країн. Торгівельна політика розвинених країн. Особливості торгівельної політики країн, що розвиваються. Зовнішньоторгівельна політика України. Економічні інститути, що регулюють міжнародну торгівельну політику. СОТ та її вплив на розвиток міжнародної торгівлі. Захист від демпінгового і субсидованого імпорту. Захист прав на інтелектуальну власність. Допомога на урівноваження торговельного балансу. Промислова політика розвинених країн. Стратегічна

торгівельна політика. Економічні санкції. Торговельна політика країн, що розвиваються. Регіональні торговельні угоди.

Тема 5. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ. ТНК І МІЖНАРОДНЕ ВИРОБНИЦТВО

Теорії переміщення факторів виробництва. Мобільність факторів у теорії порівняльної переваги. Рух факторів у теорії Гекшера–Оліна. Вплив переміщення факторів на міжнародну торгівлю.

Міжнародне переміщення капіталу. Теорії міжнародного переміщення капіталу. Основні форми і види вивезення капіталу. Вільні економічні зони. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу. Вплив експорту та імпорту капіталу на національну економіку. Державне регулювання переміщення капіталу.

Транснаціональні корпорації і міжнародне виробництво. Види міжнародних компаній та їх місце у світовій економіці. Іноземний капітал в економіці України. Теорії і мотиви прямих інвестицій ТНК. Вплив ТНК на економіку країн базування та економіку країн-реципієнтів. Трансферні ціни.

ТНК та інноваційні процеси в світі. Типи і структура ТНК. Фінансові, валютні і цінові аспекти ТНК.

Міжнародний кредит. Основні форми міжнародного кредиту. Міжнародні фінансові центри. Світова криза заборгованості. Зовнішня заборгованість України.

Теорії міжнародного руху капіталу. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу. Види зон. Особливості офшорних зон, ВЕЗ і ТПР в Україні.

Тема 6. СВІТОВИЙ РИНОК ТЕХНОЛОГІЙ

Міжнародна передача технологій. Значення міжнародної передачі технологій. Вплив науково-технічних знань на розвиток економіки. Міжнародний ринок технологій. Принципи оцінки технологій. Форми міжнародної передачі технологій. Інтелектуальна власність (правова захищеність як умова ефективної комерційної реалізації технології). Україна у системі міжнародної передачі технологій.

Науково-технічні знання у розвитку вітчизняної економіки і міжнародної торгівлі. Правова захищеність як умова ефективної комерційної реалізації технології. Принципи оцінки технологій. Канали передання та отримання технологій у ЗЕД.

Тема 7. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

Міжнародна трудова міграція. Теорії міжнародної трудової міграції. Сучасні центри притягнення робочої сили. Наслідки переміщення трудових ресурсів між країнами. Регулювання міжнародних міграційних процесів Міжнародною організацією праці.

Причини, еволюція та зміна структури ММРС. Вплив ММРС на економіку. Україна в міжнародному обміні трудовими ресурсами.

Тема 8. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Становлення, типи та ефекти міжнародної економічної інтеграції. Сутність та цілі міждержавної інтеграції. Теоретичні концепції міжнародної інтеграції. Типи інтеграційних об'єднань. Статичні та динамічні ефекти інтеграції.

Утворення та розвиток європейської економічної інтеграції. Етапи формування Європейського Союзу. Спільні економічні та фінансові інститути. Наднаціональні політичні органи. Інтеграція України у Європейський союз.

Інтеграційні процеси в Північній і Латинській Америці, Азії та Африці. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA). Особливості латиноамериканських інтеграційних процесів. Економічна інтеграція в Азії. Інтеграційні процеси в Африці.

Тема 9. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

Поняття платіжного балансу і основні принципи його складання.

Стандартні компоненти платіжного балансу та їх структура.

Рахунок поточних операцій. Рахунок операцій з капіталом. Статистичне вирівнювання ПБ. Надлишок і дефіцит ПБ.

Платіжний баланс в економічному кругообігу.

Національний дохід, чистий експорт і рахунок поточних операцій. Грошова маса і ПБ.

Тема 10. ВІДКРИТА ЕКОНОМІКА

Доходи і видатки у відкритій економіці. Базова модель закритої економіки. Модель малої відкритої економіки. Модель великої відкритої економіки.

Внутрішня і зовнішня рівновага у відкритій економіці. Побудова кривих IS , LM та BP . Властивості кривих IS , LM та BP . Модель Мандела–Флемінга. Напрями максимізації прибутку і його роль у розвитку національної економіки.

Сукупні попит і пропозиція у відкритій економіці. Побудова кривої AD для відкритої економіки. Сукупна пропозиція у відкритій економіці. Рівновага в моделі $AD-AS$. Пристосування відкритої економіки до екзогенних збурень.

Макроекономічна політика у малій відкритій економіці за плаваючого валютного курсу. Результативність фіскальної політики. Наслідки монетарної політики. Торгівельні обмеження за плаваючого валютного курсу.

Макроекономічна політика у малій відкритій економіці за фіксованого валютного

курсу. Результативність монетарної політики. Наслідки фіскальної політики. Вплив торгівельних обмежень на національну економіку за фіксованого валютного курсу.

Міжнародна мобільність капіталу та результативність макроекономічної політики. Вплив мобільності капіталу на результативність фіскальної політики. Мобільність капіталу і наслідки монетарної політики.

Тема 11. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Роль МЕО у системі міжнародних господарських зв'язків. МЕО у системі ООН. Міжнародні фінансові організації. Міжнародні організації з регулювання торгівлі. Інші МЕО.

Тема 12. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОКРЕМИХ КРАЇН І РЕГІОНІВ У МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Класифікація країн. США та Канада у світовій економіці. Країни Західної Європи у світовій економіці. Економіка Японії. Китай. Країни, що розвиваються, у світовій економіці. Нові індустріальні країни. Країни з перехідною економікою.

Тема 13. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Потенціал та структура економіки України. Природно-ресурсний, трудовий та інтелектуальний потенціал вітчизняної економіки. Необхідність та перехід економіки України до ринку. Нинішня структура економіки. Паливно-енергетичні проблеми. Геополітичні інтереси України. Глобальні проблеми сучасності.

Зовнішня торгівля України та її перспективи. Транснаціональні корпорації та їх місце в економіці України. Наслідки трудової міграції для України. Динаміка курсу гривні. Інтеграція України у світову економіку та Європейський Союз.

Тема 14. СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ

Міжнародні фінанси як підсистема світового господарства. Сутність та функції міжнародних фінансів. Основні компоненти системи міжнародних фінансів. Чинники становлення та розвитку міжнародних фінансів. Етапи еволюції міжнародних фінансів. Започаткування міжнародних фінансових відносин на території сучасної України. Міжнародні фінансові відносини індустріальної цивілізації. Інновації у сфері міжнародних фінансів у XX ст.. Особливості міжнародних фінансів на рубежі XXI ст. Глобалізація фінансового ринку. Чинники та наслідки глобалізації світових фінансів.

Характеристика суб'єктів міжнародних фінансів: держава; центральний банк; міжнародні фінансові організації; ТНК, ТНБ. Міжнародний валютний фонд та його функції у сучасній системі міжнародних фінансів. Банк міжнародних розрахунків та його вплив на функціонування банківської системи.

Тема 15. МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ

Фінансові ресурси світу. Міжнародні фінансові потоки та їх функції. Класифікація міжнародних фінансових операцій. Види міжнародних фінансових активів. Визначники попиту на активи. Оцінка сподіваної віддачі на актив. Теорія ризику Г.Марковіца. Вимірники ризику володіння активом. Ідіосинкратичний та систематичний ризику. Моделювання премії за ризик. Модель оцінки довгострокових активів. *SAPM*. Цілі формування портфеля активів. Співвідношення ризику та віддачі. Міжнародна диверсифікація активів як економічна мотивація міжнародного інвестування. Переваги та недоліки міжнародного диверсифікації активів. Міжнародна диверсифікація як засіб мінімізації систематичного ризику. Методи управління міжнародним портфелем активів. Роль фінансових інститутів у здійсненні міжнародної диверсифікації. *Mutual Fund. Exchange traded Fund*.

Тема 16. СВІТОВА ФІНАНСОВА АРХІТЕКТУРА

Основні компоненти світових фінансів. Світовий фінансовий ринок: суть та характерні риси. Структурні елементи світового фінансового ринку. Фінанси ТНК, як компонент світових фінансів. Ключові властивості фінансової системи ТНК. Міжнародна банківська справа. Транснаціональні банки (ТНБ) як основні суб'єкти міжнародної банківської справи. Універсалізація банківської справи. Основні операції ТНБ. Міжнародні портфельні інвестиції, як елемент світового фінансового середовища. Чинники зростання міжнародних портфельних інвестицій.

Міжнародні фінансові центри. Стадії розвитку міжнародних фінансових центрів. Основні елементи та умови існування міжнародного фінансового центру. Офшорні фінансові центри та їх основні види.

Міжнародний ринок дорогоцінних металів. Ціна золота та чинники, що її визначають.

Тема 17. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТНК

Суть та чинники формування фінансової системи ТНК. Внутрішні та зовнішні джерела фінансування діяльності ТНК. Ознаки фінансової системи ТНК. Механізми внутрішньокорпоративного руху фінансових ресурсів ТНК. Трансферне ціноутворення: митний ефект, податковий ефект, ефект переміщення фондів. Механізм прискорення та

затримання платежів («*Leads and legs*»). Трансфери комісійних платежів та роялті («*fees and royalties*»). Механізм функціонування центрів повторних рахунків. Суть та критерії формування дивідендної політики ТНК. Трансфер дивідендів як механізм внутрішньокорпоративного переміщення фінансових ресурсів. Вплив податкового законодавства, валютного контролю у країнах базування підрозділів на дивідендну політику ТНК. Валютні ризики та фінансові умови у країнах базування філій як чинник трансферу дивідендів ТНК. Суть та причини застосування внутрішньокорпоративних кредитів ТНК. Механізм застосування та оцінка вигоди ТНК від фасадного кредиту. Паралельні кредити. Вплив вітчизняного податкового законодавства на вибір способів кредитування підрозділів іноземних ТНК в Україні. Вибір валюти рахунків внутрішньокорпоративних трансакцій, як специфічний механізм фінансової системи ТНК

Тема 18. СВІТОВА ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ

Історичні приклади світових валютних систем. Система золотого стандарту. Бретон-Вудська угода і система фіксованих валютних курсів. Європейська валютна система. Сучасні валютні системи. Світовий валютний порядок після розпаду Бретон-Вудської валютної системи. Смітсонівська (Вашингтонська) угода. Валютна система керованого плавання. Основні етапи становлення Європейської валютної системи. Сучасні тенденції та проблеми розвитку світової валютної системи.

Тема 19. ВАЛЮТНІ РИНКИ ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

Світовий валютний ринок (СВР). Об'єкти і суб'єкти СВР. Типи валютних ринків. Валютний курс і валютний ринок. Поняття валютного курсу. Реальний та ефективний обмінний курс. Угоди на валютному ринку. Поточні та строкові конверсійні операції. Хеджування і спекуляція на ВР. Арбітраж на валютному ринку. Валютний та процентний арбітраж.

Доходи від операцій на валютному ринку. Суть та типи операцій на валютному ринку. Тристоронній валютний арбітраж. Покритий процентний арбітраж. Зв'язок між спот- та форвардними угодами. Синтетичні цінні папери та угоди. Міжбанківська та біржова торгівля на валютному ринку. Ризики на валютному ринку.

Поняття досконалого ринку капіталу. Закон однієї ціни. Паритет купівельної спроможності (ПКС) у абсолютній та відносній формах. Реальний валютний курс та ПКС. Емпіричні докази дотримання закону однієї ціни та ПКС. Значення ПКС для управлінських рішень. Індекс Біг-Мака.

Паритет процентних ставок у моделі досконалого ринку капіталу. Покритий процентний арбітраж як можливість отримання доходу від відхилень від ППС. Емпіричні докази дотримання ППС. Ефект Фішера. Міжнародний ефект Фішера. Емпіричні докази дотримання міжнародного паритету Фішера.

Тема 20. РИНОК ЄВРОВАЛЮТ

Євроринок як важливий компонент світового фінансового ринку. Євровалюта. Причини виникнення ринку євродолара. Ринок євровалют та його особливі ознаки. Джерела попиту і пропозиції на ринку євровалют. Євродепозит. Механізм формування євродепозитів. Євродепозитні сертифікати: види та характеристики.

Євровалютне кредитування. Синдиковані кредити та процедура організації синдикованої позики. Недоліки синдикованих єврокредитів. Роловерні єврокредити. Механізми сек'юритизації єврокредитів: випуск *Promissory notes* та сертифікатів на синдиковані кредити.

Сучасні кредитні інструменти на ринку євровалют (євроноти, єврокомерційні папери, поновлювані кредити, кредитні лінії, тощо).

Порівняльний аналіз ціноутворення на ринку євровалют і на національному грошовому ринку. Трансакційні витрати (пов'язані із нагромадженням депозитів та обслуговуванням кредитів) на оншорному та офшорному грошовому ринку.

Арбітражні операції з євровалютами, Зовнішній та внутрішній арбітраж. Застосування форвардних контрактів при здійсненні арбітражу. Роль євrorинку у міжнародних валютно-кредитних відносинах.

Тема 21. МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ. МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ОБЛІГАЦІЙ

Міжнародний ринок цінних паперів. Поняття та структурні елементи міжнародного ринку цінних паперів. Основні напрямки розвитку міжнародного ринку цінних паперів. Міжнародний ринок боргових цінних паперів та його інструменти.

Ринок міжнародних облігацій. Суб'єкти міжнародного ринку облігацій. Інституційні інвестори, приватні інвестори.

Іноземні облігації. Особливості функціонування ринку іноземних облігацій. Види іноземних облігацій.

Оцінка кредитного ризику і рейтинг на міжнародному ринку облігацій. Види кредитних рейтингів: суверенні рейтинги, рейтинги цінних паперів, рейтинги компаній

емітентів. Довгострокові та короткострокові рейтинги. Інвестиційні цінні папери (*investment-grade*) та спекулятивні (*junk-grade*) цінні папери.

Особливості ринків іноземних облігацій Швейцарії, США, Японії.

Тема 22. РИНОК ЄВРООБЛІГАЦІЙ

Еволюція ринку єврооблігацій. Інституційні характеристики ринку єврооблігацій. Ціноутворення на ринку єврооблігацій. Основні інструменти ринку єврооблігацій: прості („ванільні”: „*callable bonds, non callable bonds*”), з плаваючою процентною ставкою, конвертовані, єврооблігації з варантом, єврооблігації зі змінним спредом. Первинний ринок єврооблігацій. Особливості розміщення єврооблігацій. Андеррайтинг.

Особливості ціноутворення на ринку єврооблігацій. Можливості проведення арбітражу.

Розвиток вторинного ринку єврооблігацій. Торгівля єврооблігаціями. Депозитарно-клірингова інфраструктура (*CEDEL, CLEARSTREAM BANKING*) та професійні організації ринку єврооблігацій (*IPMA, ISMA, ICMA*). Глобальні облігації.

Тема 23. МІЖНАРОДНИЙ РИНОК АКЦІЙ

Еволюція міжнародного ринку акцій. Класифікація ринків цінних паперів: *mature market i emerging market*. Показники інтернаціоналізації фондових ринків насиченості господарського обороту цінними паперами. Показники капіталізації ринку акцій/ВВП для країн із розвиненим фондовим ринком та країн із фондовими ринками, що формуються. Вплив глобальних та інтеграційних процесів на розвиток фондового ринку в Україні. Динаміка рівня ринкової капіталізації фондового ринку до ВВП України.

Ринок іноземних акцій. Чинники розвитку ринку іноземних акцій. Особливості розвитку європейського ринку іноземних акцій та ринків іноземних акцій Великої Британії та США. Створення єдиного інтегрованого пан`європейського ринку цінних паперів. *NYSE EURONEXT*. Перспективи запровадження ефективної системи контролю та нагляду на фінансовому ринку ЄС: створення *ESRB* (Європейської Ради системного ризику) і *ESFS* (Європейської системи фінансового нагляду).

Загальна характеристика депозитарних розписок. Типи програм депозитарних розписок. Переваги фінансування та інвестування через механізм депозитарних розписок.

Тема 24. МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНІ РИНКИ

Міжнародний кредит як економічна категорія. Роль міжнародного кредиту в господарському житті. Форми міжнародного кредиту. суб'єкти та інструменти міжнародного ринку банківських кредитів. Ціна активу на міжнародному ринку банківських кредитів. Встановлення ціни кредиту на основі ставки *LIBOR*. Встановлення ціни кредиту на основі *PRIME RATE*.

Процес організації міжнародного кредиту. Валютно-фінансові та платіжні умови міжнародного кредиту. Класифікація міжнародного кредиту за цільовим призначенням. Міжнародний лізинг. Факторинг. Форфейтинг. Сек'юритизація міжнародних кредитів.

Методи мінімізації та перенесення ризиків при міжнародному кредитуванні. Кредитний рейтинг.

Суверенні боржники на ринку несек'юритизованих кредитів і позик. Двосторонні кредити. Багатосторонні кредити. Цільові позики. Синдиковані кредити. Дефолт за державними зобов'язаннями.

Заборгованість у системі міжнародних фінансів. світовий борг і світова економіка. Криза світової заборгованості. Показники зовнішнього боргу. Боргові стратегії країн. Методи управління зовнішнім боргом. Шляхи реструктуризації боргових зобов'язань. Роль міжнародних фінансових організацій у регулюванні зовнішнього боргу. Характеристика Лондонського та Паризького клубів. Арбітраж в управлінні зовнішнім боргом. Зовнішній борг України та його структура.

Тема 25. СУТНІСТЬ, ФОРМИ ТА СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Суть та необхідність міжнародної економічної діяльності (МЕД). Міжнародна економічна діяльність як джерело прискорення соціально-економічного розвитку України.

Принципи і види міжнародної економічної діяльності. Міжнародна торгівля товарами і послугами. Міжнародна міграція робочої сили. Транскордонний рух капіталів і міжнародний кредит. Міжнародна передача технологій. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Україна як суб'єкт світового господарства. Критерії класифікації суб'єктів міжнародної економічної діяльності. Вітчизняні підприємства як учасники міжнародної економічної діяльності. Вимоги до реєстрації підприємства як суб'єкта МЕД.

Національні і транснаціональні суб'єкти господарювання. Цілі міжнародної економічної діяльності суб'єктів мікрорівня.

Органи державного управління міжнародною економічною діяльністю України. Економіко-правове забезпечення регуляторного органу. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Механізм регулювання МЕД в Україні.

Наднаціональні органи регулювання міжнародної економічної діяльності.

Тема 26. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ, ТРУДОВИЙ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

Природно-ресурсний потенціал національної економіки та його складники. Сировинні ресурси України. Україна у світовій торгівлі сировиною. Паливно-енергетичні ресурси України. Особливості національного енергоспоживання в контексті глобальних тенденцій. Міжнародне співробітництво в енергетичній сфері. Земельні ресурси України. Продовольча проблема у світі. Продовольчий потенціал України.

Трудовий та інтелектуальний потенціал економіки України. Комплекс показників людського розвитку України.

Інструментарій визначення та оцінки міжнародної конкурентоспроможності країни. Міжнародна конкурентоспроможність країн за методикою Всесвітнього економічного форуму. Індекс конкурентоспроможності України. Індекс сприяння бізнесу України. Індекс економічної свободи України. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Державна стратегія міжнародної експансії українських підприємств. Удосконалення структури українського експорту. Державна підтримка трудо- та наукомісткого експортного виробництва. Структурна перебудова українського імпорту.

Вплив макроекономічної політики на конкурентоспроможність вітчизняної економіки.

Тема 27. УКРАЇНА В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ І ПОСЛУГАМИ

Торгівля товарами і послугами у системі міжнародної економічної діяльності. Місце України в європейському та світовому поділі праці. Природні та набуті переваги України в міжнародній торгівлі. Відносини України з міжнародними інститутами регулювання експортно-імпортової діяльності.

Експортна політика України. Значення експорту для господарської діяльності вітчизняних підприємств. Імпортна політика української держави. Імпортна діяльність підприємств. Пошук та оцінка міжнародних партнерів. Стратегія вибору іноземного партнера.

Товарообмінні операції в міжнародній торгівлі України. Сутність і види бартерних угод.

Міжнародний контракт. Умови платежів та розрахунків за експортно-імпортними операціями.

Міжнародний ринок послуг та його складники. Структура національного ринку послуг.

Міжнародні послуги у сфері виробництва, кооперування та реклами. Види міжнародних технологічних послуг. Інформаційні послуги. Розвиток ринку електронних послуг.

Посередницькі послуги. Розвиток франчайзингу в Україні. Класифікація суб'єктів міжнародного торговельного посередництва. Орендні послуги. Лізинг. Правове регулювання лізингових операцій в Україні.

Міжнародні транспортні послуги. Геостратегічні перспективи транспортного забезпечення міжнародного співробітництва України.

Міжнародний туризм. Інституційно-правове регулювання міжнародного туризму в Україні. Україна в міжнародних туристичних операціях.

Тема 28. МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЙНІ ТА ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ

Відкрита економіка України в системі міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

Економічна суть міжнародних кредитів. Класифікація міжнародних кредитів. Фірмовий міжнародний кредит, банківський міжнародний кредит. Умови вексельних та акцептних кредитів. Факторинг та форфейтинг.

Особливості міжнародної інвестиційної діяльності в Україні. Умови залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Форми та види іноземних інвестицій. Чинники інвестиційного клімату в Україні. Державні гарантії захисту інвестицій в Україні.

Підприємства з іноземними інвестиціями. Природа спільного підприємства. Розвиток спільних підприємств в Україні.

ТНК у системі міжнародного інвестування в Україні.

Нормативно-правові основи регулювання ЗЕД підприємств в Україні. Операції з валютними цінностями. Інструменти валютного регулювання. Курс національної валюти. Українська міжбанківська валютна біржа та її операції. Специфіка проведення торгів іноземною валютою. Напрями використання валютних засобів вітчизняних підприємств.

Зовнішня заборгованість України. Джерела зовнішніх запозичень. Державний і комерційний борг. Проблеми обслуговування зовнішнього боргу України.

Тема 29. МІЖНАРОДНИЙ ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ ПРІОРИТЕТІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Зростання значення технологій в економічній діяльності. Сутність та форми міжнародного технологічного обміну.

Структура світового ринку науково-технічної продукції. Об'єкти, суб'єкти та форми трансферу технологій. Об'єкти інтелектуальної власності.

Міжнародна торгівля ліцензіями, патентами. Міжнародна торгівля інжиніринговими послугами. Рівень технологічності вітчизняної ліцензійної продукції.

Міжнародна торгівля ліцензіями в Україні. Міжнародне технічне сприяння в Україні. Участь України в міжнародних науково-технічних проектах.

Тема 30. МІЖНАРОДНА ТУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Трудова міграція як форма міжнародної економічної діяльності. Історія міграційних процесів в Україні.

Економічні, соціальні, політичні та інші чинники міжнародної міграції робочої сили. Сучасні центри притягнення робочої сили.

Міграційні процеси в Україні. Причини та напрями міжнародної трудової міграції населення України. Наслідки трудової міграції для України. Міжнародні угоди України з питань трудової міграції. Участь України в МОП.

Тема 31. МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ

Сутність та принципи побудови платіжного балансу. Стандартне та аналітичне подання платіжного балансу.

Поточний рахунок платіжного балансу та його статті. Стан торговельного балансу України. Динаміка торгівлі товарами і послугами. Виплачені на фактори виробництва доходи нерезидентам і отримані резидентами доходи за кордоном. Сальдо поточних трансферів в платіжному балансі України.

Стан рахунку капіталу і фінансів платіжного балансу України у 2000-2014 рр. Динаміка прямих і портфельних інвестицій.

Фінансування дефіциту платіжного балансу України.

Міжнародна інвестиційна позиція України.

Вплив макроекономічної політики на стан платіжного балансу України.

Тема 32. УКРАЇНА У СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Цілі і основні форми міжнародної економічної інтеграції. Геостратегічне становище України. Стратегічний курс на інтеграцію до ЄС. Співробітництво України з міжнародними організаціями. Прикордонне співробітництво українських регіонів.

Завдання та умови співробітництва з ЄС. Правові засади співробітництва України з ЄС. Підписання угоди про асоціацію з ЄС. Проблеми участі України в міжнародній політичній інтеграції.

Стосунки з НАТО. Вплив політичних чинників відносин з Росією на інтеграцію України у світове господарство.

Критерії розширення ЄС та Україна.

Тема 33. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДИ ІСТОРІЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Предмет вивчення дисципліни, її завдання та місце у системі економічних наук, структура і логіка курсу. Позитивний та нормативний аспекти економічної науки. Методи традиційної та «нової» економічної історії. Методи пізнання та дослідження в історії економічної думки. Науково-організаційні форми історико-економічних досліджень: економічна думка, економічне вчення, школа економічна думки, течія економічної думки. Моделі розвитку економічної науки. Кумулятивна модель П.Дюгема. Фальсифікаційна модель К.Р. Попера. Модель «наукових революцій» Т.Куна. Модель конкуруючих програм дослідження І.Лакатоша.

Підходи до періодизації історії економічних учень. Історико-хронологічний підхід. Періодизація економічного розвитку Й.Шумпетера. Парадигмальний підхід до періодизації історії економічних учень. Етапи розвитку історії економіки та економічної думки: докласична економічна думка, класична політична економія, альтернативні класичній школі напрями економічної думки, неокласичний напрям економічної теорії, основні напрями економічної думки 20 – початку 21 ст.

Підходи до періодизації господарського розвитку суспільства. Формаційний (лінійний) підхід. Підхід Ф.Ліста. Підхід Б.Гільдебранта. Підхід К.Бюхера. Концепція індустріального суспільства. Теорії постіндустріального розвитку (Д.Бел, А.Турен). Теорія інформаційного суспільства (Е.Тофлер, Ф.Ферароті).

Тема 34. ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Періодизація та основні риси господарства первісного суспільства. Неолітична революція. Створення передумов для виникнення перших державних утворень у VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.

Господарство Стародавнього Сходу. Економічна думка Стародавнього Єгипту. „Господарство стародавньої Індії. Економічна думка стародавньої Індії. „Закони Ману”. „Рігведа”. „Артхашастра”. Господарство стародавнього Китаю. Економічна думка Стародавнього Китаю. Конфуціанство, легізм, даосизм, моїзм, трактат „Гуань-цзи”.

Економічні причини розквіту та занепаду країн античного світу. Економічна думка античного світу. Економічні погляди мислителів Стародавньої Греції (Сократ, Ксенофонт, Платон, Арістотель). Закони Лікурга. Реформи Солона. Реформи Пісістрата. Економічна думка Стародавнього Риму (Катон, брати Гракхи, Варрон, Колумелла. Економічні погляди раннього християнства. Августин Блаженний.

Тема 35. РОЗВИТОК ГОСПОДАРСТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ (V-XV СТ.)

Основні риси та етапи розвитку феодалізму. Еволюція форм землеволодіння. Романо-германський синтез. Зростання міст та цехового ремесла. Комунальні революції. Соціальна структура ремісничого цеху та його значення у розвитку середньовічної промисловості. Внутрішня та зовнішня торгівля. Купецькі гільдії. Ганза. Комунація ренти. Розвиток фінансово-кредитних відносин.

Економічна думка середньовічного Сходу. Лі Гоу - „План збагачення держави, план посилення армії, план заспокоєння народу”. Ібн-Хальдун. Концепція „соціальної фізики”. Економічна думка середньовіччя в Західній Європі. „Салічна правда”. „Капітулярій про вілли”. Економічні ідеї пізнього канонізму. Томізм. «Сума теологій» Томи Аквінського. Єресі та реформації.

Тема 36. ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ІНШИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ (XVI СТ. – ПЕРША ПОЛОВИНА XVII СТ.)

Політичні, економічні та соціальні чинники розкладу феодалізму та зародження ринкового господарства. Мануфактурне виробництво. Економічні чинники та наслідки

Великих географічних відкриттів. Вплив буржуазних революцій (XVI-XVII ст.) у Нідерландах, Англії, Франції та північній Америці на економічне зростання (формування нової галузевої структури економіки). Аграрний переворот. Первісне нагромадження капіталу як необхідна умова переходу до ринкового товарного виробництва. „Революція цін”.

Меркантилізм, як перша теоретична концепція ринкової Ранній (монетарний) меркантилізм. Пізній меркантилізм. Меркантилізм. „Читання про монету” Б.Даванцатті. Теорія грошового балансу раннього меркантилізму. В. Стаффорд (Англія), Г. Скаруффі (Італія). Теорія торговельного балансу пізнього (мануфактурного) меркантилізму. Т. Мен (Англія), А. Монкретьєн (Франція). Кольберизм. Камералістика. Значення ідей меркантилізму.

Тема 37. РОЗВИТОК РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА У ПЕРІОД ЗАРОДЖЕННЯ КЛАСИЧНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Промислова революція і становлення індустріальної цивілізації (2-га пол. XVII – 1-ша пол. XIX ст.). Промисловий переворот в провідних країнах світу.

Розвиток класичної політичної економії у Франції та Англії.

Історичні умови виникнення класичної політичної економії. Основні етапи еволюції класичної політичної економії.

В. Петі — основоположник класичної політичної економії в Англії. Теорія цінності. Заробітна плата. Земельна рента і ціна землі. Особливості економічного розвитку Франції XVII—XVIII ст. і їх відображення в поглядах П. Буагільбера. Теорії цінності, багатства, грошей.

Економічна школа фізіократів (друга пол. XVIII ст.). Фізіократи про «природний порядок». Учення фізіократів про чистий продукт, продуктивну і непродуктивну працю. Аналіз капіталу «Економічна таблиця» Ф. Кене. Теоретична доктрина А.Тюрго. Суб’єктивна і об’єктивні цінність блага.

Тема 38. ЕКОНОМІЧНЕ ВЧЕННЯ А.СМІТА ТА ЕВОЛЮЦІЯ КЛАСИЧНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

Методологічні засади економічного вчення А. Сміта. А.Сміт про сутність та джерело багатства. Дуалістична теорія мінової вартості. «Неймовірна догма Сміта».. Теорія доходів та їх розподілу. Учення про продуктивну і непродуктивну працю.

Економічне вчення Д. Рікардо. Теорія цінності, капіталу, прибутку, заробітної плати. Теорія земельної ренти. Гроші. Проблема відтворення і реалізації.

Класична політична економія у Франції. Політична економія Ж.-Б. Сея. Учення про три фактори виробництва. Теорія ринкової рівноваги. Закон попиту та пропозиції. Теорія реалізації. Ф. Бастіа. Теорії „послуг” і „економічних гармоній”, теорія розподілу суспільного продукту.

Економічні концепції Т. Мальтуса. Теорія народонаселення, реалізації, економічного зростання. Трактатування земельної ренти. Н. Сеніор: теорії „утримання”, „відносної та граничної корисності”, „попиту та пропозиції”, „суб’єктивної вартості”. Завершення класичної політичної економії в працях Дж. С. Міля. Синтез економічних теорій вартості, капіталу, прибутку, ренти. Теорія відтворення. Теорії попиту і пропозиції, корисності. Теорія економічної рівноваги. Теорії монополії і конкуренції.

Тема 39. КРИТИКА КЛАСИЧНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ У ХІХ СТ.

Критична оцінка „економічної ортодоксії” з позицій дрібних власників (Ж.Ш. Сісмонді, П.Ж.Прудон. С. Сісмонді про предмет і метод політекономії. Учення С. Сісмонді про вартість, гроші, капітал, прибуток. Концепція реалізації і криз. Обґрунтування принципів державного втручання.

Економічне вчення П.-Ж. Прудона. Теорія „конституйованої вартості”. Програма «мутуалізму» і проекти реформування економічної системи.

Історичні умови виникнення утопічного соціалізму в Західній Європі (початок ХІХ ст.) і його загальна характеристика. Концепція А. Сен-Сімона, його критика капіталізму. Проект нової індустріальної системи. Історична концепція Ш. Фур’є. Учення Ш.Фур’є про асоціацію. Особливості англійського утопічного соціалізму. Практична діяльність Р. Оуена. Оуен про перетворення суспільства. Проект „трудових грошей” і „справедливого обміну”.

Критика рикардіанства. «Теорія утримання (заощадження)» Н.Сеніора. Теорія «економічних гармоній» Ф.Бастіа, як альтернатива теорії вартості Д.Рікардо. Г.Ч.Кері про теорію «слабини» рикардіанської теорії розподілу доходу.

Передумови виникнення та базові методологічні принципи історичної школи. Система «національної політичної економії» Ф.Ліста. Концепції історичної школи «Стара історична школа: В. Рошер, К. Кніс, Б. Гільдебранд.

«Молода» історична школа (Г. Шмолер, Л. Brentano, К. Бюхер). Критика методу класичної політичної економії. Дослідження соціальних проблем, ролі соціальних інститутів.. Теорії державного регулювання економіки..

Виникнення інституційного напрямку в німецькій політичній економії. Теорії соціально орієнтованого та свідомо сформованого суспільства. Ідеї соціального плюралізму. В.Зомбарт, М. Вебер.

Історичні умови зародження і початок формування марксистської політичної економії в 40—50 рр. XIX ст. Структура й основні проблеми I, II і III томів „Капіталу” К. Маркса. Методологія марксистського вчення. Теорія додаткової вартості. Загальний закон капіталістичного нагромадження. Марксова теорія відтворення і економічного циклу.

Тема 40. ЕКОНОМІЧНА ДУМКА У ДРУГІЙ ПОЛ. XIX СТ. МАРЖИНАЛІЗМ І НЕОКЛАСИЧНА ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Об’єктивні причини виникнення маржиналізму. Проблеми економічної рівноваги. Започаткування основ теорії граничної корисності. Г. Госен, Й. Тюнен, Ж. Дюпюї, А. Курно. Австрійська школа граничної корисності. Предмет і метод дослідження. Теоретичні погляди К. Менгера, Е. Бем-Баверка, Ф. Візера. Математична школа в економічній науці. «Ланцюжок Джевонса». Теорія загальної економічної рівноваги Теоретичні моделі Л. Вальраса, В. Парето.

Формування неокласичної теорії. Кембриджська школа А. Маршала. Синтез післярікардіанської політекономії і маржиналізму. Теорії корисності, ціни, попиту та пропозиції, економічної рівноваги. Розвиток неокласичної традиції в працях А. Пігу та Р.Гоутрі. Перегляд неокласичної теорії ринку. Американська школа маржиналізму в політичній економії. Теорії „статистицизму та динаміки”, „граничної продуктивності” Дж. Б. Кларка. Категорії заробітної плати, ціни, процента, прибутку, закон спадної прибутковості.

Тема 41. ГОСПОДАРСТВО ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ В ДОБУ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПЕРША ПОЛОВИНА XX СТ.)

Особливості розвитку світового капіталістичного господарства у кінці XIX – на початку XX ст.. Закон Шермана. Вплив Першої світової війни на розвиток господарств європейських країн та США. Версальський мирний договір та його економічна суть. Світове господарство у роки стабілізації. План Дауеса. План Юнга.

Становлення системи регульованого капіталізму Криза світового господарства 1929-1933 рр. та шляхи виходу з неї. Сутність політики “нового курсу” Ф.Д. Рузвельта. Закон про банківську діяльність Гласа-Стігала.

Економічний розвиток європейських країн і США у період Другої світової війни та її вплив на структуру народного господарства. Друга світова війна. Ленд-ліз. Атлантична хартія.

Тема 42. ЕКОНОМІЧНЕ ВЧЕННЯ ДЖ.М.КЕЙНСА ТА ЙОГО ЕВОЛЮЦІЯ

Історичні передумови виникнення кейнсіанства. Теоретична система Дж. М. Кейнса. Метод дослідження. Макроекономічний аналіз. Трактатування Дж. М. Кейнсом причин порушення рівноваги ринкової економіки. „Основний психологічний закон”. Теорія мультиплікатора інвестицій і зайнятості.

Економічна програма Дж. М. Кейнса. Концепція регулювання сукупного попиту. Основні важелі державного впливу на економіку.

Особливості кейнсіанства в різних країнах. Американський варіант кейнсіанства. Е. Гансен, С. Гаріс. Інвестиційна теорія циклу. Принцип акселератора. Кейнсіанство у Франції. Г. Ардан. Ф. Перу. Кейнсіанство у Швеції. Г. Мюрдаль. Е. Вігфорс.

Некейнсіанські теорії економічного зростання. Теорії „економічної динаміки” Р. Гаррода (Англія) та „економічного зростання” О. Домара (США). «Криві Філіпса» та дискусії навколо них.

Посткейнсіанство. Дж. Робінсон, П. Срафа, Н. Калдор. Проблеми економічного зростання і розподілу в посткейнсіанських теоріях. Кейнсіанська теорія та економічна політика.

Тема 43. ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА НАУКА ПЕРІОДУ СТАНОВЛЕННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Загальна характеристика розвитку світової господарської системи у 50-70-ті роки ХХ ст. Військово-конверсійні та інноваційно-технологічні чинники розвитку національних економік провідних країн Європи та США після Другої світової війни. План Дж. Маршала Вплив міжнародних організацій на розвиток національних економік. Бреттон-Вудська валютна конференція. Створення Міжнародного валютного фонду. Міжнародний банк реконструкції та розвитку.

Передумови та наслідки прискореного розвитку Німеччини та Японії. Німецьке економічне “диво” . Л.Ерхард. К.Аденауер. Японське „економічне диво”. Стабілізаційна політика Дж.Доджа.

Інтеграційні чинники розвитку національних економік провідних країн Європи та США у 50-70-ті рр. ХХ ст. та його відображення в дослідженнях Дж. Вайнера, Дж. Міда, Р.

Ліпсі. Європейське об'єднання вугілля і сталі. Римський договір про створення Європейського економічного співтовариства. Європейський інвестиційний банк. Виникнення і загальна характеристика неолібералізму, його різні форми.

Тема 44. ЕВОЛЮЦІЯ НЕОКЛАСИЧНИХ ІДЕЙ У ХХ СТ. НЕОЛІБЕРАЛІЗМ

Перегляд неокласичної теорії ринку. Теорії монополії та недосконалої конкуренції. Економічні концепції Дж. Робінсон, Е. Чемберліна, Й. Шумпетера. Неокласичні теорії економічного зростання. Виробнича функція Коба-Дугласа. Багатофакторні моделі економічної динаміки. Р. Солоу, Дж. Мід.

Неолібералізм. „Лондонська”, „фрайбурзька”, „паризька”, „чиказька” школи.

Лондонська школа неолібералізму. Ф. Гайек. Неолібералізм у Німеччині. Фрайбурзька школа ордолібералізму. Теорія порядків. В. Ойкен і його концепція „ідеальних типів господарських систем”. В. Репке, А. Мюлер-Армак, Л. Ерхард. Теорії „соціального ринкового господарства” та „сформованого суспільства”.

Чиказька школа монетаризму. Монетарна модель циклу М. Фрідмана.

Неокласичне відродження. „Економіка пропозиції”. А. Лафер, К. Мандел. Теорія «раціональних очікувань». Т. Сарджент, Р. Лукас, С. Фішер.

Неокласичний синтез. П. Семюелсон. Досвід застосування рекомендацій неокласичної теорії в економіці різних країн.

Тема 45. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ НА ЕТАПІ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Інтернаціоналізація та глобалізація світового господарства в останній третині ХХ – на початку ХХІ ст.. Динаміка світового господарського розвитку другої половини 20 – початку 21 століття. Посилення ролі транснаціональних корпорацій.

Вплив інформаційно-технологічної революції 60-х рр. ХХ ст. на розвиток господарства провідних країн світу. Розвиток світової економіки в останній третині ХХ ст. “Рейганоміка” та “тетчеризм.

Трансформація факторів економічного зростання та еволюція інституціоналізму у другій половині ХХ ст. Соціально-інституційний напрям в економічній науці. „Стадії економічного зростання” У. Росту. „Технологічне суспільство” Ж. Елюля. Теорії постіндустріального суспільства Д. Бела та Е. Тофлера. Розвиток теорії постіндустріального суспільства. Соціологічний інституціоналізм.

Трансакційний сектор економіки, теорія прав власності та трансакційних витрат.
Теорема Коуза. Неоінституціоналізм.

Економічний розвиток країн, що розвиваються. Основні риси стратегії їхніх економічних програм. Нові індустріальні країни. Концепція розвитку навздогін В. Ростоу та Р. Нурксе. Концепція основних потреб Х. Ченері, Р. Робінсон, І. Адельман.

Характерні особливості сучасних міжнародних економічних відносин. Створення ЄЕС. Європейська асоціація вільної торгівлі. Спільний ринок країн Півдня Америки (МЕКРОСУР). Організація економічного співробітництва і розвитку.

Рекомендована література

а) навчальна дисципліна “Міжнародна економіка”

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2000.
2. Дахно І. І. Міжнародна торгівля. Видання 2-ге, доповнене. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007.
3. Козак Ю. Г., Лук’яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, переробл. та доп. – К., 2004.
4. Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. посібник. – К.: Знання, 2003.
5. Міжнародна економіка. За ред. Ю. Г. Козака. – К: Центр учбової літератури, 2009.
6. Міжнародна економіка. За ред. А. П. Румянцева. – К: Знання-Прес, 2003.
7. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – С. 439-448.

б) навчальна дисципліна “Міжнародні фінанси”

1. Levich, Richard M. International financial markets. Prices and policies. – The McGraw-Hill, 4ed, 2001.
2. Божидарнік Н. В., Божидарнік Т.В. Валютні операції: Підручник. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 698 с.
3. Бойцун Н. Є., Стукало Н. В. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. – 2-ге видання. – К.: ВД „Професіонал”, 2005. – 336с.
4. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 494с.
5. Габбард, Р. Глен. Гроші, фінансова система та економіка: Підручник / Пер. з англ.; Наук. ред. пер.М. Савлук, Д. Олесневич. – К.: КНЕУ, 2004. – 889с.
6. Гальчинський А. С. Сучасна валютна система. – К.: Вища школа, 1995.

7. Кругман П., Обстфельд М. Международная экономика. Теория и политика: Учебник для вузов / Пер. с англ. под ред. В. П. Колесова, М. В. Кулахова. – М.: Экономический факультет МГУ, ЮНИТИ, 1997.- 799с.
8. Мишкін, Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Пер. з англ. С. Панчишин, Г. Стеблій, А. Стасишин. – К.: Основи, 1998. – 963с.
9. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. / За ред. О. М. Мозгового. – К.: КНЕУ, 2005. – 504с.
10. Міжнародні фінанси: Підручник / О. І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шемет та ін.; за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
11. Міжнародні фінанси: Навч. посібник/ [І.І. Д'яконова, М.І. Макаренко, Ф.О. Жукова та ін.] за ред. М.І. Макаренка та І.І. Д'яконової. – К.: «Центр учбової літератури, 2013. – 548 с.

в) навчальна дисципліна “Міжнародна економічна діяльність України»

1. Міжнародна економічна діяльність України / М.В. Новикова. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту “НАУ-друк”, 2009. – 116 с.
2. Міжнародна економічна діяльність України: Навчальний посібник / І.В. Багрова, О.О. Гетьман, В.Є Власюк. – Київ: “Центр навчальної літератури”, 2004. – 384с.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.91 № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua/doc/?code=959-12>.
5. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник / М.Е. Матвеев, І.І. Дідович. – К.: ВД “Професіонал”, 2008. – 192с.
6. Участь України в регіональних торговельних союзах: вигоди і виклики (Аналітична доповідь Центру Разумкова) / Національна безпека і оборона, 2007. – ж №7.
7. Global Competitiveness Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>

г) навчальна дисципліна “Історія економіки та економічної думки”

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг ; пер. з англ.: І. Дзюба . – Київ : Основи, 2001 . – 670 с.
2. Злупко, С. М. Історія економічної теорії [Текст] : підручник / С. М. Злупко. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 719 с.
3. Злупко С.М. Економічна думка України (від давнини до сучасності) : Навч. посіб. / С. М. Злупко. - Л. : Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2000. - 495 с.

4. Історія економічних учень: Підручник: У 2ч. — Ч.1 / За ред. В.Д. Базилевича. — 2-ге вид., випр. — К.: Знання, 2005. — 567 с.
5. Історія економічних учень: підручник: у 2 ч. / В. Д. Базилевич, П. М. Леоненко, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай; за ред. В. Д. Базилевича. — 4.2. — 2-ге вид., випр. — К.: Знання, 2005. — 567 с. —
6. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. / [С.В. Степаненко, С.Н. Антонюк, В.М. Фещенко, Н.О. Тимочко] ; за ред. проф. С.В. Степаненка. — К.: КНЕУ, 2010. — 743 с.
7. Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. — К.: Знання, 2008. — 647 с.

Типові тести

Виберіть правильну відповідь

1. Який спосіб визначення ставки мита є специфічним:

- 1) 30% від митної вартості автомобіля;
- 2) 500 дол. США у розрахунку на 1 см³ двигуна автомобіля;
- 3) 15% від митної вартості, але не менше ніж 0,5 дол. США у розрахунку на 1 кг яловичини;
- 4) правильні відповіді – 2 та 3.

2. До якої групи знярядь зовнішньоторговельної політики належить ліцензування:

- 1) кількісні обмеження імпорту;
- 2) приховані зняряддя регулювання імпорту;
- 3) митні інструменти торговельної політики;
- 4) фінансові важелі регулювання експорту.

3. Виберіть із перелічених умов Incoterms-2010 умову, згідно із якою продавець оплачує усі витрати (у тому числі й мито в обох країнах) та відповідає за товар до місця кінцевого призначення:

- 1) DDP;
- 2) CIF;
- 3) FOB;
- 4) FCA;
- 5) DAT.

4. Ціни на товари, які країна експортує, зменшились на 7,5%, а на товари, які вона імпортує, – на 6,5%. Це означає, що чисті умови торгівлі для країни:

- 1) поліпшились;
- 2) погіршились;
- 3) не змінились;
- 4) усі відповіді неправильні.

5. Парадокс Леонтьєва полягає у тому, що:

- 1) внаслідок торгівлі збільшуються доходи власників специфічних для експортних галузей факторів, а зменшуються доходи власників факторів, специфічних для галузей, що конкурують з імпортом;
- 2) праценадлишкові країни екпортують капіталомістку продукцію, тоді як капіталонадлишкові – працемістку;
- 3) міжнародна торгівля призводить до вирівнювання абсолютних та відносних цін на гомогенні фактори виробництва в країнах, що торгують;
- 4) країни екпортують товари інтенсивного використання надлишкових факторів, а імпортують товари інтенсивного використання дефіцитних факторів виробництва.

6. Який спосіб визначення ставки мита є комбінованим:

- 1) 30% від митної вартості автомобіля;
- 2) 500 дол. США у розрахунку на 1 см³ двигуна автомобіля;
- 3) 100 дол. США у розрахунку на 1 т нафти;
- 4) жоден із перелічених способів визначення ставки мита не є комбінованим.

7. Яке визначення характеризує реекспорт:

- 1) вивезення за кордон раніше ввезеного до країни товару без будь-якого додаткового його оброблення;
- 2) ввезення з-за кордону раніше вивезеного з країни товару без будь-якої додаткової його обробки;
- 3) продаж товарів і послуг за кордон;
- 4) усі відповіді правильні.

8. Країна має порівняльну перевагу у виробництві продукту, якщо:

- 1) виробляє цей продукт з нижчими витратами, ніж інші країни;
- 2) має перевагу у природно-кліматичних умовах виробництва цього продукту;
- 3) має історичні традиції у виробництві цього продукту;
- 4) виробляє цей продукт з нижчою альтернативною вартістю, ніж потенційний торговельний партнер;
- 5) усі відповіді неправильні.

9. До якого з визначників конкурентних переваг країни у моделі “національного ромба”

М. Портера належать нагромаджені ресурси знань та інформації:

- 1) кількість та якість факторів виробництва;
- 2) умови внутрішнього попиту;
- 3) наявність близьких суміжних галузей;
- 4) рівень та характер конкуренції на внутрішньому ринку.

10. Теорія Гекшера–Оліна–Семюелсона твердить, що:

- 1) міжнародна торгівля призводить до вирівнювання абсолютних і відносних цін на однорідні фактори виробництва у країнах – учасниках торгівлі;
- 2) збільшення пропозиції одного з факторів призводить до непропорційно більшого зростання виробництва і доходів у тій галузі, де цей фактор застосовується відносно інтенсивніше, і зменшення виробництва і доходів у галузі, де цей фактор застосовується менш інтенсивно;
- 3) у результаті торгівлі зростають доходи власників фактора, специфічного для експортних галузей, і скорочуються доходи власників фактора, специфічного для імпортоконкуруючих галузей;
- 4) правильні відповіді 1 та 3.

11. Механізм ERM-II:

- 1) визначає амплітуду курсових коливань національних валют усіх європейських країн до валюти євро;

- 2) визначає амплітуду курсових коливань національних валют усіх європейських країн до еку;
- 3) визначає максимально допустиме відхилення курсів національних валют країн Євросоюзу (які планують приєднатися до зони євро) до євро на рівні +/- 15 % стосовно центрального курсу ЄЦБ;
- 4) передбачає максимально допустиме відхилення курсів валют країн претендентів на вступ до зони євро +/- 1,5 % від оголошеного ЄЦБ.

12. Ажіо у форвардних валютних угодах означає:

- 1) різницю між курсами валют за угодами "спот" і "форвард", якщо валюта котирується дорожче за угоди на певний термін, ніж за готівкової операції;
- 2) різницю між курсами валют за угодами "спот" і "форвард", якщо валюта котирується дешевше за угоди на певний термін, ніж за готівкової операції;
- 3) відношення курсу валюти спот до форвардного курсу валюти;
- 4) передбачає біржовий характер форвардної угоди.

13 Ціна виконання опціону на купівлю англійських фунтів \$ 1,5557, а поточний курс на час виконання опціонної угоди становить GBP/ USD = 1, 5527. Внутрішня вартість опціону дорівнює:

- 1) нулю;
- 2) \$ 1,5520;
- 3) \$ 0,002;
- 4) \$ 0,0002.

14. Компанія ЕСС здійснила емісію єврооблігацій з глибоким дисконтом номінальною вартістю 2 млн дол. і терміном обігу 2 роки. Чисті надходження компанії від емісії єврооблігацій становлять 1 594 388 дол. Одночасно компанія вирішила вдатися до проведення арбітражу - придбати облігації державної скарбниці номінальною вартістю 2 млн. дол. з аналогічною формою виплати купонного доходу, випущені одночасно із облігаціями компанії ЕСС, терміном погашення 2 роки та віддачею 13% (що нараховуються емітентом щорічно і виплачуються в день погашення облігації). За умови здійснення арбітражної операції, компанія ЕСС отримає прибуток:

- 1) 1 356 064 дол.;
- 2) 16 976 дол.;
- 3) 626 960 дол.;
- 4) 16 796 дол.;

- 5) 28 095 дол.;
- 6) недостатньо інформації.

15. *Junk-grade* – це:

- 1) облігації інвестиційного рівня;
- 2) облігації що належать до одного із розрядів від AAA до BBB (S&P) або Aaa до Baa (Moody`s)\$
- 3) облігації, які не дозволено купувати регульованим фінансовим інституціям, таким як комерційні банки, пенсійні фонди, страхові компанії тощо;
- 4) облігації, які характеризуються високою ймовірністю виплати процентів і повернення основного боргу.

16. *Виберіть правильне твердження:*

- 1) трансакційні витрати банків на ринку євровалют зазвичай вищі, ніж на внутрішньому ринку;
- 2) ставка за депозитами на євrorинку є нижчою за ставку за депозитами на внутрішньому ринку;
- 3) ставка за кредитами на євrorинку є нижчою за ставку за депозитами на внутрішньому ринку;
- 4) усі відповіді неправильні.

17. *Що не є характеристикою Yankee Bonds:*

- 1) строки погашення коливаються від 1 до 100 років;
- 2) процентна ставка для Yankee Bonds перевищує процентну ставку за відповідними державними облігаціями США і LIBOR за доларами США;
- 3) обсяг емісії обмежений 70 млн дол. для одного траншу облігацій;
- 4) Yankee Bonds є облігаціями публічного або приватного розміщення.

18. *EONIA* - це:

- 1) європейська процентна ставка за кредитами overnight в євро;
- 2) визначається Європейським центральним банком 15 разів на рік;
- 3) європейська процентна ставка за кредитами overnight у британських фунтах стерлінгів;
- 4) процентна ставка, за якою одні першокласні банки позичають гроші в інших першокласних банків на Лондонському міжбанківському ринку.

19. До переваг комерційного паперу, як інструменту міжнародного грошового ринку відносять:

- 1) відносно низькі витрати розміщення, крім того їх емісія не реєструється в Комісії з цінних паперів і фондовій біржі, що забезпечує економію на витратах реєстрації;
- 2) випускаються із вищими процентними ставками ніж prime rate чи LIBOR;
- 3) низький рівень ліквідності і слабо розвинений вторинний ринок;
- 4) строкові цінні папери із терміном погашення від одного до двох років.